

צמחי כיסוי פורחים לגן הציבורי

מרצה: הדס צוק, אגרונומית ומתכננת נוף

קבוצה זו מוגדרת על פי השימוש שנעשה בצמחים ולא לפי דמיון מורפולוגי. צמחי כיסוי הם צמחים רב-שנתיים בעלי צימוח אופקי בעיקר, כולל גם שיחים בעלי צימוח מרבדי או זוחל. מבחינה גננית, השימוש בקבוצה זו נועד לקשט את הגן לפרק זמן ארוך ככל האפשר, תוך אחזקה נוחה וחסכון בהשקיה. צמחי הכיסוי האופייניים הם צמחים משתרעים עשבוניים שכל אחד מכסה שטח של 1-2 מ"ר. בהרצאה זו נכללים גם עשבוניים רב-שנתיים פורחים שתרומתם הקישוטית לגן גדולה כאשר הם נשתלים בקבוצות גדולות.

תרומתם לעיצוב הנוף הירוק :

1. בניגוד למדשאה המשמשת כמקשרת בין אזורים בגן, צמחי הכיסוי משמשים כמחסום והפרדה. 2. כיסוי קרקע בין עצים ושיחים ומאפשרים חדירת ירק וצבע לשטחים מתחת לצמחים קיימים. 3. חוליית ביניים מקשרת בין הבניין, עץ ומדשאה, תוך העשרת מגוון הצמחייה והצבעוניות. 4. מרככים קווי גבול קשים של מסלעות, מדרכות או קירות ויוצרים ניגודים של טקסטורה. 5. פתרון זול ויעיל לאחזקת שטחים גדולים דרך מניעת השתלטות עשבי-בר. 6. יוצרים חיפוי קרקע השומר על לחותה וקיריותה ובכך מסייעים להתפתחותם של צמחים גבוהים יותר הנטועים בתוכם או בקרבתם. 7. ייצוב מדרונות ומניעת סחף.

חלוקה לפי התאמה אקלימית:

1. עמידים לחום ויובש – כמו: מיאופורון, אלואה, נציץ, קלייניה, חרצית, בולבין, קייצת קרווינסקי (ויטדיניה אוסטרלית).
2. צמחים לאזורים מושקים או מושקים למחצה משפלת החוף ועד לאזור ההר – כמו: וינקה, גרמית, גזניה, גאורה, גרויליאה.
3. צמחים לאזורים קרירים או מפנה צפוני – כמו: סיגל, חמשן, פלרגון, טרכלוספרמון.

גורמים חשובים בתכנון השתילה :

1. מבנה וצורת הצמחים – ליצירת עניין בערוגה, גם ללא פריחה, רצוי לצרף לצמחי הכיסוי המשתרעים צמחים רב-שנתיים פיסוליים, בעלי מבנה ארכיטקטוני ברור, שיהוו נקודת מוקד לאורך כל השנה. למשל, נשתול מיני אגבה בתוך משטח של לנטנה, צמחי אלואה עצי במשטח של מיני אלואה ננסיים וצמחי פורמיום חסון במשטחי גזניה.
2. הרמונית הצבעים – כדי לקבל אפקט צבע מרשים יש לעשות שימוש נכון בצבעי הפריחה: א. צבעים 'חמים' (גווני אדום, כתום וצהוב) יבלטו יותר בשמש מלאה לעומת צבעים 'קררים' (גווני כחול, סגול וורוד) שיראו דהויים. ב. אפקט הפריחה יהיה מרבי אם לפחות לתקופה מסוימת כל סוגי הצמחים בערוגה יפרחו במקביל. כדי שהמראה יהיה נעים לעין חשוב ששילוב הצבעים יעשה לפי עקרונות הרמונית הצבעים. שילוב הרמוני הוא למשל בין הצבעים הראשוניים אדום, כחול וצהוב. שילוב דרמטי והרמוני יתקבל בין צבעים משלימים, אלה שמיקומם על-פני גלגל הצבעים מנוגד. למשל, אדום וירוק, כחול וכתום או סגול וצהוב. לדוגמה, עינן מסרקני צהוב שתול בתוך משטח של גרמית משתרעת סגולה. שילוב הרמוני בין צבעים קרובים הוא למשל, כחול וורוד, צהוב וכתום. לדוגמה, מיני אגפנתוס במשטח של פלרגוניום וחבלבל מאוריטני, המרוקליס בתוך מרבד של גזניה או מיני מרווה במשטח של רזמרין 'זוחל'. שילוב הרמוני יתחשב גם בגווניים (כמות השחור) ובדרגת הבוהק (כמות הלבן) והניקיון (כמות האפור) של כל צבע.
3. עונתיות – להארכת את משך הפריחה בערוגה, ניתן לשלב את צמחי הכיסוי עם צמחים שמועד פריחתם אינו חופף. לדוגמה, צמח כיסוי ירוק-עד בעל פריחה חורפית-אביבית ישולב עם שיח או עץ בעל פריחה קיצי. צמחים נשירים, כמו למשל מינים של המרוקליס, ישולבו עם צמחי בצל ופקעת כמו למשל אירוסים ונרקיסים, שאינם סובלים בתקופת תרדמתם מהשקיה קיצית.
4. אפקט המסה – ליצירת אפקט פריחה מרשים בשטח ציבורי, רצוי ששטח השתילה של מין אחד יהיה לפחות כ-25 מ"ר, וישתנה בהתאמה לגודל הגן. כמו כן, לאורך כבישים שטח השתילה למין אחד יהיה גדול יותר מאשר לאורך דרכים להולכי רגל.